

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ
ЖИЗЗАХ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА
ИНСТИТУТИ**

ФИЛОЛОГИЯНИНГ УМУМНАЗАРИЙ МАСАЛАЛАРИ

**ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ**

ISBN 978-9943-4889-2-2

9 789943 488922

Жиззах - 2021

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ**

**АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ ЖИЗЗАХ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА
ИНСТИТУТИ**

**“ФИЛОЛОГИЯНИНГ
УМУМНАЗАРИЙ МАСАЛАЛАРИ”
МАВЗУСИДАГИ**

**ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
(1-5-шубалар)**

ЖИЗЗАХ-2021

уўк: 821.512.133
КБК: 83.3(5Ў)

Мазкур тўплам Абдулла Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институтида 2021 йил 25 ноябрь кунини Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 мартдаги 78-Ф сон фармойиши билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Халқаро ва Республика илмий ва илмий-техник анжуманлар режасига киритилган Абдулла Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институти ўзбек тили ва адабиёти факультети, ўзбек адабиётини ўқитиш методикаси кафедраси томонидан ташкиллаштирилган “Филологиянинг умумназарий масалалари” мавзусидаги Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари асосида тайёрланди.

Тўплам адабиётшунос олимлар, изланиш олиб бораётган ёш тадқиқотчилар ва ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчилари ҳамда магистрлар учун мўлжалланган.

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчилар:

ЖДПИ доценти, ф.ф. номзоди **Нодира Соатова Исомиддиновна**
ЖДПИ доценти, ф.ф. номзоди **Сурайё Эшонқулова Исомиддиновна**

Бош муҳаррир:

Ўзбек тили ва адабиёти факультети декани, ф.ф.номзоди
доц. в.б. **Сунатулла Сойипов**

Масъул муҳаррир:

Ўзбек адабиёти ўқитиш методикаси кафедраси мудири, ф.ф. доктори, проф.в.б.
Шоира Дониярова

Тақризчилар:

Ўзбек тили ва адабиёти кафедраси мудири, ф.ф. доктори,
проф. в.б. **Усмонжон Қосимов**

Ўзбек адабиёти ўқитиш методикаси кафедраси доценти в.б., ф.ф.ф.д.
(PhD) **Дилнавоз Салимова**

Ўзбек адабиёти ўқитиш методикаси кафедраси катта ўқитувчиси, ф.ф.ф.д.
(PhD) **Паризод Туропова**

Ушбу тўплам Абдулла Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институти Илмий-техник кенгаши (4-сонли баённомаси, 30 ноябрь 2021 йил) қарори асосида нашрга тавсия этилди.

ISBN 978-9943-4235-3-8

© Жиззах ДПИ, 2021

jihatdan yetukligi bilan ajralib turadi. Asar misralaridagi har bir fikr bugungi kun uchun ham dolzarb sanaladi. Navoiyning boshqa asarlari singari ushbu gʻazal ham makon va zamon tanlamaydigan tuygʻular madhiga bagʻishlangan. Navoiy asarlarining yashovchanlik xususiyatlari ham aynan ana shundadir. Gʻazalning boshqa gʻazallardan yana bir farqi shundaki, taxallus maqtada emas, undan oldingi baytda qoʻllangan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Navoiy Алишер. Мукаммал асарлар тўплами. 20 томлик. 3-том. Хазойин ул-маоний. Фаройиб ус-сиғар. –Т.: Фан, 1988. –616 б.
2. Navoiy асарлари луғати. Тузувчилар: П.Шамсиев, С.Иброҳимов. –Т.: Адабиёт ва санъат, 1972. –784 б.
3. Рустамов А. Шоирнинг биринчи ғазали // Шарқ юлдузи. 1987. №3. –175-179-б.
4. Қуръони карим (таржима ва изоҳлар муаллифи Алоуддин Мансур). –Т.: Чўлпон, 1992. –672 б.
5. Қуръони карим сўзларининг арабча-ўзбекча кўрсаткичли луғати. –Т.: Адабиёт ва санъат, 1971. –277 б.
6. Ҳайитметов А. Navoiy даҳоси. –Т.: Адабиёт ва санъат, 1970. –173 б.
7. Ҳаққул И. Шеърят – рухий муносабат. –Т.: Адабиёт ва санъат, 1989. –240 б.
8. Ҳаққулов И. Тасаввуф ва шеърят. –Т.: Адабиёт ва санъат, 1991. –184 б.

O‘QUV MASHG‘ULOTLARI JARAYONIDA NEMISCHA SUFFIKSLAR YORDAMIDA SIFATLAR, RAVISHLAR VA FE‘LLARNING YASALISHINI O‘RGANISH

*Babayev Maxmud Tashpulatovich,
BuxDU o‘qituvchisi*

Vikipediya ochiq ensiklopediyasida O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi ma’lumotlari asosida yoritilgan ma’lumotlarga murojaat etadigan bo‘lsak **Suffiks** (lot. suffixus - qadalgan, biriktirilgan), so‘ng qo‘shimcha - affikslarning bir turi; so‘z oxiriga qo‘shiladigan, yangi so‘z yoki so‘z shakli yasaydigan qo‘shimcha. Masalan, *suvchi*, *olmazor*, *onaxon*, *kitoblar* so‘zlaridagi *-chi*, *-zor*, *-xon*, *-lar* qo‘shimchalari Suffikslardir. Joylashish o‘rniga ko‘ra Suffiks affiksning infiks (so‘z o‘zagi urtasida bo‘ladigan) va prefiks (so‘z o‘zagi oldidan qo‘shiladigan) turlariga qarama-qarshi qo‘yiladi.

Nemis tilida suffiksning o‘zi so‘zning aniq bir qismidir, masalan, otning rod ko‘rsatgichi ko‘pincha suffiks yordamida aniqlanadi. Nemis tilida o‘zbek tilidan farqli ravishda uchta rod (mujskoy rod (männliche Geschlecht-Maskulina), jenskiy rod (weibliche Geschlecht-Feminina) va sredniy rod (sächliche Geschlecht- Neutra) otlarining borligi, bu otlarning har biri o‘zi otdan oldin kelib uning rodini, sonini va

kelishigini ko'rsatib beruvchi artikllar yordamida qo'llanishini inobatga oladigan bo'lsak, ushbu artikllarning aniq va noaniq artikllarga ajratilishi, har bir roddagi otlar uchun alohida artikllarning qo'llanilishi (mujskoy rod otlari uchun ein/der, jenskiy rod otlari uchun eine/die, sredniy rod otlari uchun ein/das), artikllarning noto'g'ri qo'llanilishi so'zning ma'nosini o'zgartirib yuborishi nemis tilini o'rganuvchilar uchun ma'lum ma'noda qiyinchiliklar tug'dirishini inobatga oladigan bo'lsak, artikllarning nemis tili grammatikasidagi ahamiyati qanchaligi ma'lum bo'ladi. Nemis tilidagi suffikslarni yodlab olib, til o'rganuvchilar o'zlarini ko'plab nemis so'zlarining artikllari bilan yodlashdan qutqarishlari mumkin! Bundan tashqari, sifat suffikslari va fe'l suffikslari mavjud, ular sizga biror narsani, masalan, ma'lum bir so'zni qanday to'g'ri tushunish yoki hatto tarjima qilishni ham aytib berishi mumkin. Ushbu maqolada biz nemis suffikslarining xilma-xilligi va ularning maqsadini batafsil ko'rib chiqamiz.

Nega bu suffikslarning barchasini o'rganish kerak?

Avvaliga boshlang'ich maktab kursini va suffiksli so'zning ma'nosini esga olishimiz mumkin. Biz hammamiz maktabda suffiksning so'zning muhim qismi ekanligini, u ildizdan keyin joylashganligi va odatda yangi so'zlar hosil qilish, so'zning ma'nosini o'zgartirish uchun xizmat qilishini bilib olgan edik. Bu eng muhimi. Ya'ni, so'zning suffiks kabi bunday kichik, ba'zida sezilmaydigan qismi, umuman so'z yasash va xususan nemischa so'z yasash uchun juda muhimdir.

Suffikslar har qanday nutq bo'lagiga ma'lum bir semantik jilo beradi, shuning uchun ham suffikslarning ma'nosini bilib, lug'atsiz ham, butun so'z nimani anglatishini taxminan tushuna olish mumkin. Ha, bu tilni o'rganishda katta yordamdir, chunki siz so'zni ishlatishning stilistik nozikligini tahlil qilishni va mustaqil tushunishni o'rganasiz. Yuqorida aytib o'tilganidek, suffikslar har doim o'ziga xos funktsiyaga ega bo'lib, semantik rol deb ataluvchi funktsiyasi, bu rolning xususiyatlari suffiksning qaysi nutqqa tegishli ekanligiga bog'liq.

Sifat yasovchi suffikslar

Suffikslar yordamida sifatlar boshqa so'z turkumlaridan, ko'pincha otlardan, misol uchun **-ig** yoki **-lich** suffikslari yordamida yasalishi mumkin

der Mensch (odam, inson) - *menschlich* (odamiy, insoniy) yoki *die Freude* (quvonch) - *freudig* (quvonchli)

► Ba'zi bir suffikslar sifatlarga alohida ma'no berishi mumkin:

- Misol uchun **-isch** suffiksi *mamlakatlar va millatlar nomlaridan* sifatlar yasaydi.

Misol uchun, *russisch* (ruscha), *koreanisch* (koreyscha), *spanisch* (ispancha).

Boshqa sifatlarga u so'z o'zagiga qo'shib *inkor ma'nosini* beradi, misol uchun, *neidisch* - hasadgo'y (*der Neid* -hasad otidan yasalgan).

- **-er** suffiksi ko'pincha *biror-bir shaharga mansublikni* bildiradi, bunda ushbu suffiks yordamida yasalgan sifat ko'pincha bosh harfda yoziladi (bunda otning rodi ushbu sifatga ta'sir ko'rsatmaydi):

Berliner Strassen - Berlindagi ko'chalar

Moskauer Museum - Moskvadagi muzey

• **-bar** va **-sam** suffikslari ob'ektning *biror narsani qilish qobiliyatini* ifodalovchi sifatlar hosil qilish uchun ishlatiladi.

Bunda **-bar** suffiksi sifatlariga *passivlik* qobiliyatini, **-sam** suffiksi esa aksincha *aktivlikni* bildiradi. Taqqoslang:

die Steuer - soliq, *steuerbar* - soliqqa tortiladigan

brennen - yonmoq, *brennbar* - yoqilg'i

arbeiten - ishlamoq, *arbeitsam* - mehnatkash

die Erholung - xordiq, *erholsam* - dam olishga ko'maklashuvchi.

• Sifatlardagi **-voll**, va **-reich** suffikslari *sifatning to'liqligini* bildiradi. *der Eindruck* (taassurot) - *eindrucksvoll* (ta'sirchan)

die Abwechslung (o'zgarish) - *abwechslungsreich* (rangbarang)

• **-frei**, **-arm** va **-los** suffikslari *sifatning kamligi, yo'qligini* bildiradi. *der Sinn* (aql, ma'no) - *sinnlos* (ma'nosiz)

der Fehler (xato) - *fehlerfrei* (xatosiz)

E'tibor qiling! Nemis sifatlarining qo'shimchalari odatda urg'u olmaydi va urg'u ildizda qoladi.

• Nemis tilida boshqa tillardan o'zlashgan ko'plab xorijiy so'zlar mavjud. Bunday so'zlardan sifatarni hosil qilish **-ös/os**, **-abel**, **-ar/är**, **-al**, **-ell**, **-ent**, **-iv** suffikslari yordamida amalga oshiriladi.

Misol uchun: *muskulös* - mushakdor, *komfortabel* - qulay, *linear* - chiziqli, *zentral* - markaziy, *kulturell* - madaniy, *intelligent* - ziyoli, *aggressiv* - tajovuzkor.

Ravish yasovchi suffikslar

Bu yerdagi ma'lumotlar unchalik qiyin emas: nemis tilidagi ko'pchilik sifatlar ravishlardan deyarli farq qilmaydi, shuning uchun so'zning tuzilishi saqlanib qoladi, faqat tarjima va ishlatish xususiyatlari o'zgaradi. Ammo biz siz uchun ravishlarning o'ziga xos suffikslari bo'lgan alohida holatlarni tanladik:

• **-wärts** suffiksi (*yo'nalishni bildiradi*): *südwärts* (janubiy), *rückwärts* (orqaga)

• **-s** suffiksi: *tags* (kuni bilan), *rechts* (o'ngga), *abends* (kechqurunlari).

• **-ens** suffiksi: *wenigstens* (kamida), *bestens* (eng yaxshisi)

• **-lings** suffiksi (harakatning ma'nosi): *blindlings* (kor-ko'rona).

Fe'l yasovchi suffikslar

Yuqoridagilarga qo'shimcha ravishda, nemis tilida ko'p sonli fe'l yasovchi suffikslar mavjud. Bu suffikslar fe'llarning shakllanishida ishtirok etadi, so'zning kelib chiqadigan ildizining ma'nosini o'zgartiradi (bu ot yoki sifat bo'lishi mumkin), fe'llarga yangi ohanglar yoki yangi semantik ma'nolar beradi. Keling, fe'l suffikslarining bir nechta turlarini ko'rib chiqaylik:

• **-ern** va **-eln** suffikslari fe'llarga *harakatni takrorlash yoki taqlid qilish* ma'nosini beradi, misol uchun:

blättern - varaqlamoq (*das Blatt* - yaproq, varaq), *klingleln* - qo'ng'iroq chalinishi (*klingleln* - ovoz chiqishi), *flüstern* - shivirlamoq.

• **-igen** suffiksi biror-bir *harakatning natijasini* bildiradi:

fest (mustahkam) - *festigen* (mustahkamlamoq)

•-ieren, -isieren, -ifizieren kabi suffiksalar (ko‘pincha o‘zlashgan so‘zlardan yasalgan) fe’llarga *inson tomonidan bajarilgan harakat* ma’nosini beradi:

phantasieren - fantaziya qilmoq (*die Phantasie* - fantaziya), *musizieren* - musiqa chalmoq (*die Musik* - musiqa), *modernisieren* - takomillashtirmoq, zamonaviylashtirmoq (*modern* - zamonaviy), *identifizieren* - identifikatsiyalamoq, aniqlamoq, (*identisch* - o‘xshash, bir xil).

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Ruziyeva N. (2020). FACE CONCEPT IN THE CATEGORY OF POLITENESS. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, 1(4), 15-20.
2. Ruziyeva Nilufar Xafizovna (2021). The category of politeness in different linguocultural traditions. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL* 11 (2), 1667-1675
3. G‘ayratovna, R. .M. . (2021). Semantics of euphemistic and dysphemic units. *Middle European Scientific Bulletin*, 12, 243-246.
4. Ruslan Rajabmurodovich Radjabov. (2021). THE FRENCH FUTURE: MODALITY IN ENGLISH. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 2(06), 60-67.
5. Sobirovich, S. R. (2021). Ethymological Doublets Between French Verbs And Their Use. *Middle European Scientific Bulletin*, 13.
6. Imamkulova Sitora Anvarovna. (2021). Cognitive Interpretation of Degrees of Intensification. *Middle European Scientific Bulletin*, 11(1).
7. Nurullayevna, S. N. . (2021). The techniques of explicit grammar instruction. *Middle European Scientific Bulletin*, 12, 281-284.
8. Narzullayeva Firuza. “English Phraseological Units With Somatic Components”. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF LITERATURE, PHILOSOPHY AND CULTURE*, Vol. 1, no. 1, Oct. 2020, pp. 29-31,
9. Yulduz, Mehmonova. "Lexico-grammatical Parts of Speech Expressing the Indefiniteness of the Subject." *JournalNX*, vol. 7, no. 1, 2021, pp. 323-327.
10. Bakhtiyorovna, I. F. (2021). Translation of linguocultural peculiarities in hafiza kochkarova’s translations. *Middle European Scientific Bulletin*, 12, 247-249.
11. Irgasheva Feruza Bakhtiyorovna. (2021). INTEGRATION OF LANGUAGE AND CULTURE INTO THE TRANSLATION PROCESS . *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF LITERATURE, PHILOSOPHY AND CULTURE*, 2(1), 32-34.

“NUTQ USLUBLARI” MODULINI O‘QITISHDA ISHBILARMONLIK O‘YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTI

*Ibragimova Latofat Sunnatovna,
JDPI katta o‘qituvchisi*

Tilning lug‘at boyligini yetarli darajada bilmasdan turib madaniy nutq tuzish mumkin emas. So‘zlarning semantik strukturasi, undagi taraqqiyot, leksik

МУНДАРИЖА

I. УМУМФИЛОЛОГИК ТАДҚИҚОТЛАР: ТАЛҚИН ВА ТАҲЛИЛ МУАММОЛАРИ

Шуъба раиси: Ўзбек адабиётини ўқитиш методикаси кафедраси доценти, филология фанлари номзоди Юлдуз Каримова

Котиби: филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), катта ўқитувчи Мурод Жўраев

1.	Шоира Дониярова. Бадий талқинда шахснинг тириклай ўлиш изтироблари	3
2.	Almaz Ülvi. Abdulla Qədiri və Azərbaycan	6
3.	Зулфия Пардаева. Роман стилистикасида сажъланиш	15
4.	Шоира Ахмедова. Бухоро тарихига бағишланган шеърлар ҳақида	19
5.	Баяндина С. Актуальные проблемы исследования функционирования государственного языка в регионах республики Казахстан	23
6.	Абдусамад Эрмухамедов. Эркин Воҳидов ижодида тарих ҳақиқати ва талмиҳ	27
7.	Дилрабо Қувватова. “Наъматак” шеърининг онтологик таҳлили	30
8.	Абдурайим Туробов. Қўшма сўз - микросинтагматик муносабатлар объекти сифатида	32
9.	Фания Ахмедшина. Гендерные стереотипы и сексизм в языке	35
10.	Зокир Раҳимов. Тарихий романчилик тараққиётида Одил Ёқубов ижодининг ўрни	39
11.	Масрур Раҳимжанов. Ўзбек тилида иш юритиш терминологиясининг шаклланиш ва ривожланиш тарихи	42
12.	Адиба Давлатова. Бадий тафаккур ривожда халқ оғзаки ижодининг ўрни	46
13.	Махина Абдувахабова. Фольклор дискурси ҳақида	50
14.	Олимжон Абдуллоев. Абдулла Ориповнинг истиқлол даври шеърлятида яқин ўтмишга муносабат (“Монолог” шеъри мисолида)	53
15.	Абдижаббар Усманов. Ўзбек тилида -ма аффиксининг фаоллавушига доир	57

16.	Мадина Матякубова. Бардавом адабий муштараклик	60
17.	Surayo Eshonkulova, Zarina Axtamova. Koshki yorimni uyquda bir ko'rsam edi!	68
18.	Shahnoza Almatova, Maftuna Abdullayeva. Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" romanida qo'llangan iboralarning xususiyatlari	73
19.	Абдували Эшқобилов. Прагматик адабиётшуносликнинг назарий-методологик асослари: адабий восита таъсиридаги ҳатти-харакатлар тадқиқи масаласига доир	75
20.	Суюнов Баходир. Термин ва тилдаги бошқа лексик birlikлар талқини масаласи	79
21.	Шохрух Қосимов. Адабиётшунослик ва публицистиканинг тарихан муштараклиги масаласи	84
22.	Салима Жумаева. Миллий таълим тизимида "Қобуснома" асарининг тарбиявий аҳамияти	86
23.	З. Ибадильдина. Вторичные тексты в процессе обучения русскому языку как иностранному	91
24.	Shoxida Siddiqova. Ko'chirma gaplarda gender xususiyatlari	94
25.	Зиётой Абдувалиева, Алибекова Зилола. Зулфия шеъриятида модал сўзларнинг лингвостилистик кўринишлари	97
26.	Adizova Nilufar. Erkin Vohidov dostonlarida frazeologik birliklarning qo'llanishi	99
27.	Xanifaxon Xamdamova. "Rustamxon" dostonining matn tahlilida statistik usulni qo'llash haqida	103
28.	Гулҳаё Ҳайдарова. Собир Абдулла, Чархий ва Ҳабибий ғазалларида тасвир ва талқин масалалари	107
29.	Хуршид Махаммадиев. Навой асарларида тикиш-бичишга оид лексикалар	112
30.	Дилшод Исломов, Умида Хайруллаева. Ўзбек тили фонетикаси ва унинг ўзига хос хусусиятлари	116
31.	Gulhayo Eshniyozova. Halima Xudoyberdiyeva she'riyatining sintaktik xususiyatlari tahlili	118
32.	Акмал Абдуллаев. Тошкент вилояти топонимлари лингвокультурема сифатида	121
33.	Сапура Нейматова. Матонатда назари йўқ эди	125

34.	Odilbek Ashirov. Matnning lingvopragmatik tahlilida olmoshlarning tutgan oʻrni	128
35.	Масрур Рахимжанов., Донохон Олимова. “Қайнона” ва “Келин” терминларининг этимологияси хусусида	131
36.	Нафиса Ҳамроева. Тилнинг серкирралиги ҳақида	134
37.	Масрур Рахимжанов., Ойгул Мамажонов. Лисоний қиймат ва уни тиклашга доир	137
38.	Моҳидил Рабиева. Эвфемизм ва фразеологизм дихотомияси	139
39.	Азамат Холиқов. “Маҳбуб ул-қулуб” асарида сўз қудрати ва нутқ одоби масалалари талқини	144
40.	Elmira Djurakulova. Shoyim Boʻtayevning “Shox” romanida kompozitsion vositalar ifodasi	148
41.	Abdurahim Ibragimov. Sintaktik konstruksiyadagi komponentlarning oʻziga xos joylashuvi bilan farqlanuvchi figuralar inversiya	151
42.	Feruza Abdujalilova. Frazeologik chatishmaalarning tilimizdagi xususiyatlari	155
43.	Дилора Худайназарова. Бадий асар таҳлилида сарлавҳаларнинг ўрни	157
44.	Ғайрат Исроилов. Саккокий ғазалларида тарихий образлар тасвири	160
45.	Shoxista Axmedova. Tarixdan anglangan oʻzlik	164
46.	Вазира Султонова. Стилистик фигураларнинг бадий нутқ шаклланишидаги ўрни ҳақида	166
47.	Nargiza Ashirmatova, Iroda Abdurashidova. Hamid Olimjon ijodida xalq ogʻzaki ijodining oʻrni	169
48.	Gulchehra Karimova, Gulmira Abdullayeva. Ogahiyning “Taʼviz ul-oshiqin” devonidagi goʻzalliklar	172
49.	Gulandom Qodirova. Abduqayum Yoʻldoshevning “Timsohning koʻz yoshlari” qissasida yangi inson konsepsiyasi	174
50.	Nigora Shuratjonova. Abdurahmon Jomiyning adabiy-estetik qarashlari	177
51.	Шаҳноза Каримова. “Сабъаи сайёр”да сафар мотиви	179
52.	Nurali Tursunqulov. Murodxon dostoni syujeti	183
53.	Ulugʻbek Hamdamov. “Qisasi Rabgʻuziy” asarida xabar janri	187

54.	Davlat Usanov. Badiiy asarda davr va shaxs ruhiyati masalasi (Tog‘ay Murod ijodi misolida)	190
55.	Shohsanam Ahmadova. Qanoat xazinasini	192
56.	Ruxsorabonu To‘ymurodova. Undov so‘zlarning badiiy matnlarda ishlatilishi	195
57.	Rayxona Baxtiyorova. Betakror o‘zlik va she’riyat	198
58.	Mavludaxon Nematova. Erkin Vohidov she’riyatida ma’nodosh so‘zlarning qo‘llanilishi	202
59.	Islom Mustafoev. Adabiyot - o‘zlikni anglash manbai	204
60.	Aziza Ergasheva. Bir asar tahlili xususida	205

**II. АДАБИЙ МАНБАНИ МАТНИЙ ТАДҚИҚ ЭТИШНИНГ
УСТУВОР ВАЗИФАЛАРИ.**

Шуъба раиси: филология фанлари номзоди, доцент Зухра Мамадалиева

Котиби: Ўзбек адабиётини ўқитиш методикаси кафедраси ўқитувчиси Гулбаҳор Қурбонова

1.	Жалолiddин Жўраев. Бадий Андижоний ва унинг филологияга оид асарлари хусусида	209
2.	Сунатулла Сойипов. Равзат уш-шуҳадо достонининг қуруми	214
3.	Жамолiddин Жўраев. Алишер Навоий асарларида қўлланилган поэтик деталлар	218
4.	Жасурбек Маҳмудов. Футувватномалар ҳақида мулоҳазалар	221
5.	Баҳриддин Умурзоқов. Ҳусайн Воиз Кошифийнинг ўғли Фахруддин Алий Сафий ва унинг ҳаёти, фаолияти, илмий-адабий мероси	227
6.	Шерали Қўлдашев. Мулла Шамсиддин Шавқийнинг “Тарихи Шавқий” асари	233
7.	Жалолiddин Жўраев., Садокат Хасанова., Искандар Олимжонов. Мулло Абдуллоҳ Усматий ва “Шарҳул Илос” асари қўлёзма ҳақида	238
8.	Rayxon Rasulova., Umidaxon Jumanazarova. Beruniyning "Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar" asarining adabiyotimizdagi o‘rni	242

9.	Сурайё Дўстова. “Тазкирай шуаро” кўлэзма нусхаларида “асарнинг ёзилиш сабаби” қиёси	248
10.	Raухon Rasulova., Yulduz Jovliyeva. Ibn Sinoning “Науу bin уақзон” асаридаги фалсафий қарашлар ва мажозий тинсollar тавсифи	251
11.	Камолиддин Жўраев. “Лайли ва Мажнун” типидаги достонлар қиёсий тадқиқи	254
12.	Noila Abdurashidova. Zaruriy ehtiyoj!	259

III. ЎЗБЕК АДАБИЙ ТАҢҚИДЧИЛИГИ ВА БАДИИЙ МАҲОРАТ МАСАЛАЛАРИ

Шуъба раиси: филология фанлари номзоди, доцент Усмонжон Қосимов

Котиби: ўқитувчи Шоҳиста Аҳмедова

1.	Almaz Ülvi. Abdulla Qədiri: tənqid, təhlil və şərhlər	262
2.	Usmon Qosimov. Til va adabiyot-yuksak tafakkur va kamolot ko‘zгusi	266
3.	Умрзоқ Жуманазаров. Қаҳҳор бахшининг “Алишер Навоий Самарқандда” достони талқинига доир	270
4.	Erhan Giray. O‘zbek adabiyotining Turkiyada o‘rganilishi	276
5.	С.Алтыбаева. Художественный образ в историко-культурной ретроспективе	280
6.	Азимидин Насиров. Тарихий муҳитнинг бадиий талқини	283
7.	Марҳабо Қўчқорова. Янги нашр (Эркин Аъзам. “Танланган асарлар. 5 жилдлик”нинг 2 жилди нашрига тақриз)	287
8.	Мўмин Ҳошимхонов. Алишер Навоий таъбида нафсоний шаҳват ва руҳий лаззатга майлнинг чекланганлиги хусусида	293
9.	Бахтиёр Файзуллоев. Садриддин Айний – адабиётшунос	303
10.	Давронова Шоҳсанам. Абдулла Орипов шеърятаида аёл ва она образлари талқини	307

11.	Абдуҳамит Тангиров. Тарихий асарларда эпизодик образ яратиш санъати	310
12.	Nodira Soatova., Muhammadjon O‘razaliev. Adib ifoda uslubi va mahorati. (<i>O‘tkan kunlar misolida</i>)	313
13.	Jumagul Suvonova. Hozirgi adabiy jarayon va poetik uslub muammosi	318
14.	Сурайё Эшонқулова. Бир ғазалда кўнгил шарҳи (Нодира ғазали мисолида)	328
15.	Zamira Kabulova. O‘zbek she‘riyatida badiiylik va ijodkor mahorati	332
16.	Шаҳноза Алмаматова. Абдулла Қаҳҳор ҳикояларида ўхшатишнинг бадий-лисоний имкониятларидан фойдаланиш маҳорати	334
17.	Маърифат Ражабова. Алишер Навоий лирикасида лўли образининг бадий талқинлари	338
18.	Мўмин Ҳошимхонов. Бобораҳим Машрабнинг дидактик қарашлари	340
19.	Gulchehra Qo‘uliyeva. Muhammad Alining “Ulug‘ saltanat” tetralogiyasining birinchi kitobi “Jahongir mirzo” romani haqida mulohazalar	344
20.	Гулнара Эшчанова. Изтироблар лаззати	348
21.	Шаҳноза Алмаматова. Абдулла Қаҳҳорнинг окказионал ўхшатишлардан фойдаланиш маҳорати	350
22.	Муродулла Жўраев. “Шоҳи сўзана” комедиясида юмористик характер	354
23.	Тўлқин Кенжаев. Фитратшунослик – истиклол даври ўзбек жадидшунослигининг янги босқичи сифатида	357
24.	Ойбек Барзиев. Соғинч мавзуси билан боғлиқ анъанавий поэтик туркумлар. (<i>Миллий уйғониш даври водий шеърляти мисолида</i>)	363
25.	Феруза Шукурова. Идейные и духовные искания героев романа «Бунт и смирение» Улугбека Хамдама	366
26.	Зиёдиллахон Ғозиев. Эски тузум даврида миллий фалсафий меросга нисбатан бирёқлама муносабат оқибатлари	372
27.	Zebo Sabirova. Badiiy adabiyotda obraz masalasi	376
28.	Рафаэль Ахмедов. Литературно – стилистические приёмы «Очеловечивания» образа робота в рассказах Айзека Азимова	379

29.	Dilfuza Rasulmuxamedova. Erkin Vohidov ijodi va dramaturgiya janri	382
30.	Насима Қодирова. Эссе яратишда мунаққид маҳорати	385
31.	Gulzina Tulishova. XX asr o'zbek adabiy tanqidchiligi rivojida Ozod Sharafiddinov ilmiy faoliyatining o'рни va ahamiyati	390
32.	Sobirjon Bazarov. Ramziy-majoziy talqini xususiyati	392
33.	Gulbahor Qurbonova. Yozuvchi mahortini ochishda qiyosiy tahlilning o'рни	396
34.	Sayyora Norboyeva. O'tkir Hoshimovning "Ikki eshik orasi" romanida ijodkor badiiy mahorati	399
35.	Нигора Кирйигитова. Эркин Воҳидовнинг "Ўзбегим" қасидасида мазмун ва бадий санъатлар уйғунлиги	403
36.	Фариза Махмуджонова. Бадий матнда прагматик муносабатларнинг ифодаланиш турлари	407
37.	Dilfuza Faxritdinova. Ma'rifiy romanchilk taraqqiyoti haqida mulohazalar	412
38.	Mohigul Danabayeva. Shaxs begonalashuvi: sabab va oqibatlarning badiiy talqini (<i>Said Ahmadning "Qorako'z majnun" hikoyasi misolida</i>)	414
39.	Sitora Oltmishova. Zebunniso lirikasiga chizgilar	417
40.	Гулнора Шодиева. Фарҳод Мусажоннинг образ яратиш маҳорати	420
41.	Feruza Nazarova. Asqad Muxtor hikoyalarida ruhiy evrilishlar talqini	424
42.	Malika Karimova. Abdulla Abduhamidov. Abdulla Oripov she'riyatining asosiy xususiyatlari	427
43.	Тоҳирхон Ғозиев. Мутафаккир Махдуми Аъзам тасаввуфий қарашларида комил инсон ва уни тарбиялаш масалалари	429
44.	Хулкар Неъматова. Сафарнома жанрининг туғилиши ва такомил ҳақида айрим мулоҳазалар	432
45.	Erkin Ochilov., Shaxnoza Mavlyanova. Poetik ifodaning xalqona tarzi	436
46.	Ойжон Холтўраева. Автобиографик дostonларнинг адабиётда тутган ўрни ва жанр хусусиятлари	438

47.	Юлдуз Турсунқулова. “Алпомиш” достонида туш мотиви талқини	442
48.	Дилбар Суюнова. Шойим Бўтаевнинг “Шўродан қолган одамлар” асарида образ яратиш	446
49.	San’at Shomurodov. Mustaqillik davri tarixiy romanlarida yangicha milliy tafakkur	449
50.	Qosimov Mirjalol. Isajon Sulton ijodiga bir nazar	453
51.	Ойжон Холтўраева. Шароф Рашидов ижодининг чексиз қирралари	455
52.	Dildora Safarova. Abduqayum Yo‘ldoshevning “Sunbulaning ilk shanbasi” qissasida badiiy xarakter	459
53.	Sanobar Nurbekova. “Ikki eshik orasi” va “Tushda kechgan umrlar” asarlarida urushning inson hayotiga ta’siri	461
54.	Севинч Алиева. Лукмон Бўрихоннинг “Тун қаъридаги шуъла” ҳикоясида бурч масаласи	463
55.	Sayyora Tog‘ayeva. Majoziylik va badiiylikning dialekti birligi	464
56.	Мухаммадқодир Тошпўлатов. “Шеър билан овутма, сўзга сиғмайман”. (Бехзод Фазлиддин шеърлятида Дунё, Руҳ ва Вақт образлари бадийляти)	467
57.	Barno Eshmurzayeva. Zulfiya Qurolboy qizi asarlarida inson ruhiyati tasviri	475
58.	Dildora Yorbulova. Tog‘ay Murodning “Oydinda yurgan odamlar” asarida maqol qo‘llash mahorati	476
59.	Dilnoza Sadullayeva. Xonlik zulmiga qarshi ko‘tarilgan bosh	479
60.	Shohjahon Meliqulov. Adabiy asarlarda din syujeti (“Muvozanat” romani misolida)	482
61.	Mustafoyev Islom. Adabiyot – o‘zlikni anglash manbayi	485

IV. АДАБИЙ АЛОҚАЛАР ВА ТАРЖИМА МУАММОЛАРИ

Шуъба раиси: филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD),
доцент в.б. Дилнавоз Салимова

Котиби: катта ўқитувчи Соҳиб Бойсинов

1.	Улуғбек Ҳамдамов. Кафка ижодида инсон ва давр фожиаси	487
2.	Муқаддас Тожибоева. Мумтоз адабий манбалар XX аср ўзбек адабиётининг собит асоси ва вориси сифатида	490
3.	Дилором Ходжиметова. Элни эрка шоирлари	495
4.	Н. Сыздыкбаев. Неомифологизм в литературе рубежа XX-XXI веков(к постановке проблемы)	497
5.	Nilufar Ruziyeva. Discursive approaches to politeness	501
6.	Abdulhamid Abduvaiyev. Forscha so‘zlar tarkibida qo‘llanilgan -ak affiksi haqida ayrim mulohazalar	505
7.	Parizod Turoпова. The power of artistic thinking	508
8.	Aytac İsmayilli. Azərbaycan ədəbiyyatında lirik poema janrının inkişaf xüsusiyyətləri (Nəbi Xəzri yaradıcılığı əsasında)	511
9.	Xurshid Ubaydullayev. Turli tillardagi frazeologik birikmalarni o‘zbek tiliga tarjima qilish xususida	514
10.	Nilufar Ochilova. Ingliz tili idiomalarida “Ot” obrazi tahlili	517
11.	Дилшод Исломов. Дилноза Абдурахмонова. Француз тили стилистиканинг объектлари, фонетика билан боғлиқ томонлари ва олимларнинг илмий қарашлари	520
12.	Моҳира Отабоева. Бадий таржимада таржимон ёндашуви масаласи	524
13.	Sanobar Vozorboyeva. The importance of culture in teaching foreign languages	527
14.	Madina Irsaliyeva. The historical roots of the female image in modern english literature	530
15.	Баҳор Тўраева. Чингиз Айтматов ижодида рамзлар талқини	532

16.	Yulduz Mehmonova. Definiteness and indefiniteness of nouns in english and uzbek	537
17.	Zulfizar Qoryog‘diyeva. Sofoklning “Shoh Edip” fojiasida edip psixologiyasi	541
18.	Laylo Khaydarova. How to motivate young learners to read stories and fairy-tales?	544
19.	Malika To‘rabekova. Diniy-axloqiy tarbiya va inson ruhiy kamoloti (Ahmad Lutfiy qozonchining “Bir vijdon uyg‘onur” asari misolida)	548

**V. ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИНИ ЎРГАНИШДА
ИННОВАЦИЯЛАР ВА ЎҚИТИШ МАСАЛАЛАРИ**

Шуъба раиси: филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD),
катта ўқитувчи Паризод Туропова
Котиби: ўқитувчи Ғайрат Исроилов

1.	Yulduz Karimova. Qiyosiy yondashuv – talabalarda tahlil kompetentligini shakllantirish yo‘li	551
2.	Muhabbat Jumaniyozova., Maqsuda Zakirova. Boshlang‘ich ta’limda o‘yin-topshiriqlardan o‘quvchilar faolligini oshirish	557
3.	Абдуназар Раҳмонқулов. Сўзларнинг шакл ва маъно қирраларини ўқитишда интерфаол усуллардан фойдаланиш	559
4.	Sanobar Ollaberganova., Shoxista Pirova. Innovatsion yondashuv asosida boshlang‘ich sinflarda ertaklarni o‘qitish metodikasini takomillashtirish	565
5.	Muhabbat Jumaniyozova., Ahmedova Munisa. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining imloviy savodxonligini oshirishda orfografik o‘yinlardan foydalanish	569
6.	Dilnavoz Salimova. O‘rta maktabda Oybek ijodini o‘rgatishda iqtiboslardan foydalanish metodidan	573
7.	Feruza Jumayeva., Anvar Jumayev. Fe‘l nisbatlarini o‘qitish usullari	576
8.	Zarina Sayliyeva., Shahrigul Jumayeva. “G‘aroyib us-sig‘ar” devoni tarkibidagi 5 - (“iloho, podshoho, kirdikoro...”) g‘azalining g‘oyaviy-badiiy tahlili	584
9.	Maxmud Babayev. O‘quv mashg‘ulotlari jarayonida nemischa suffikslar yordamida sifatlar, ravishlar va fe‘llarning yasalishini o‘rganish	587

10.	Latofat Ibragimova. “Nutq uslublari” modulini o‘qitishda ishbilarmonlik o‘yin texnologiyalaridan foydalanish amaliyoti	590
11.	Nafisa Rahmanova. Yusuf xos Hojibning “Qutadg‘u bilig” dostonini seminar darsi usulida o‘rganish	595
12.	Lutfinisa Dehqonova. Leksikologiya modulini o‘qitishda muammoli ta’lim texnologiyasidan foydalanishga doir innovatsiyalar	598
13.	Dilora Xudaynazarova. Boshlang‘ich ta’limda o‘quv-biluv faoliyatini motivlashtirishda stimulning o‘rni	601
14.	Zulxumor Ro‘zmetova. Boshlang‘ich ta’limda so‘z turkumlarini o‘rganishda ta’limiy o‘yinlardan foydalanish (fe‘l so‘z turkumi misolida)	608
15.	Sevara Raupova. Badiiy matn ustida ishlash – o‘quvchi tafakkurini boyitish vositasi sifatida	611
16.	Shoxistaxon Xudoyqulova. Adabiy til va dialekt modulini o‘qitishda innovatsion texnologiyalar	614
17.	Mo‘mina Asrorova. Qo‘shma gaplarni o‘qitishga oid metodik tavsiyalar	617
18.	Gulimoh Donaboyeva. Shuhrat ijodini o‘qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish	622
19.	Anvar Jumayev. “Gapda so‘zlarning bog‘lanishi. So‘z birikmasi” mavzusini o‘qitish bo‘yicha bir soatlik namunaviy dars ishlanmasi	628
20.	Mirzabek Xadjiyev. Mahorat saboqlari (Taxmis asosida)	630
21.	Diyora Suyunova. Kitobxonlikka o‘rgatish orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini ijodiy fikrlashga yo‘naltirish	642
22.	Nilufar Kamalova. Ta’lim qaraqalpaq tilinde alip barilatug‘in mekteplerde baslawish klass oqiwhilarinin’ so‘ylew kompetensiyalarin rawajlantiriv	646
23.	Sayyora Yusupova. Boshlang‘ich sinf o‘qish darslarida “O‘qish kitobi” darsligi materiallari asosida o‘quvchilarga tilning lug‘at tarkibi yuzasidan bilimlar berish	651
24.	Rahila Saidova. Boshlang‘ich sinflarda diktant o‘tkazishning nazariy-metodik asoslari	654
25.	Zarnigor Shamsiyeva. “O‘zbek shoiralari ijodida tatabbu’ an’analarini o‘qitishda qiyosiy-tahliliy metoddan foydalanish	656

26.	Maftuna Xayrullayeva.
“Furqat hayoti va ijodiy merosi” mavzusini o‘qitishda muammoli ta’lim metodidan foydalanish	665
27.	Анваржон Йўлдошбеков.
Ғафур Ғуломнинг “Шум бола” асарида вояга етмаганлар ҳуқуқий масаласи	668
28.	Charos Ahmedova.
Umumta’lim maktablarida Uvaysiy hayoti va ijodini o‘rganish	669
29.	Xadichbonu To‘xtameshova.
Hamid Olimjon ijodi bo‘yicha ayrim mulohazalar	673
30.	Diyora Suyunova.
So‘z ma’nosi ustida ishlash orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini ijodiy fikrlashga o‘rgatish	677

“ФИЛОЛОГИЯНИНГ УМУМНАЗАРИЙ МАСАЛАЛАРИ”
мавзусидаги
ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ
(1-5-шуъбалар)

Муҳаррир: Шоира Дониярова
Мусахҳих: Сурайё Эшонқулова
Саҳифаловчи: Исмоил Жўраев

Нашриёт қоғози №АІ 242, 27.09.2020 й. Офсет қоғози. Босишга рухсат этилди
30.11.2021. Формати 84x108 1/16. Гарнитура «Times New Roman». Босма табоқ
43.0. Адади 100 нусха. Буюртма №33